

ยกเคสแม่เยาวชนกับเด็ก8เดือน 'กสม.'แนะสื่อ-ตร.ระวังกระทบสิทธิ

ในการแถลงข่าวประจำสัปดาห์ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เมื่อวันที่ 21 ก.ค. 2566 นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่สื่อมวลชนเสนอข่าวเด็กชายวัย 8 เดือน หรือ “น้องต๋อ” หายตัวไปจากบ้านพักในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 5 ก.พ. 2566 โดยมีการนำเสนอข่าวและสอบถามข้อมูลด้วยคำถามที่ไม่เหมาะสม และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก และมารดาซึ่งเป็นเยาวชนอายุ 17 ปี รวมถึงครอบครัวและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสู่สาธารณะ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับผลการตรวจสารพันธุกรรม (ดีเอ็นเอ) และเปิดเผยใบหน้า ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ กสม. จึงมีมติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 21 ก.พ. 2566 เห็นควรให้หยิบยกกรณีดังกล่าวขึ้นตรวจสอบซึ่งพิจารณาข้อเท็จจริง หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4

และมาตรา 32 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 17 ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ได้รับรองและคุ้มครองว่าการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และเด็กจะไม่ถูกกระทำโดยมิชอบต่อเกียรติและชื่อเสียงรวมถึงในความเป็นส่วนตัวและครอบครัว และห้ามมิให้เผยแพร่ทางสื่อซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองโดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ จากการตรวจสอบรับฟังได้ว่า กรณีเด็กชายรายดังกล่าว หายตัวไปจากบ้านพัก และเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กระบวนการนิติวิทยาศาสตร์ตรวจหาดีเอ็นเอของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวน ต่อมาปรากฏรายงานข่าวของสื่อต่างๆ กล่าวอ้างว่า ได้รับทราบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าผลการตรวจดีเอ็นเอของเด็กตรงกับบุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดของครอบครัวและยังเปิดเผยรูปพรรณสัณฐานของบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นด้วย

และมีรายงานเพิ่มเติมว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัวมารดาของเด็กส่งศาลเยาวชนและครอบครัว โดยเบื้องต้นได้แจ้งข้อหาความผิดทางอาญาหลายฐานนั้น กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่าการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในลักษณะดังกล่าวมีการเปิดเผยทั้งอัตลักษณ์ ข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะเกี่ยวกับผลการตรวจหาดีเอ็นเอของเด็กและมารดาซึ่งอายุต่ำกว่า 18 ปี อันเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกินกว่าความจำเป็นเพื่อกิจการสื่อมวลชนโดยมิได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม

ทางการประกอบวิชาชีพ

ส่งผลกระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียงของเด็กและครอบครัว สำหรับการเปิดเผยอัตลักษณ์ของมารดาเด็กซึ่งต่อมากลายเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาก็ถือว่าขัดต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) โดยข้อมูลของบุคคลนั้นๆ จะยังอยู่ในระบบและสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งนำไปสู่การตีตราอันกระทบต่อสิทธิที่จะถูกลืม (Rights to be Forgotten)

ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่าการเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนกรณีดังกล่าว เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิเด็กอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม เมื่อปัจจุบันเป็นยุคแห่งการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งทุกคนสามารถเป็นสื่อในโลกออนไลน์ได้ แต่เฉพาะบุคคลที่ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็น โดยสามารถใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อกิจการสื่อมวลชนอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบอาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะ

ตามมาตรา 4 (3) พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ได้ ดังนั้น องค์กรสื่อมวลชนจึงต้องร่วมมือกันเพื่อดำรงจริยธรรมแห่งวิชาชีพ โดยพึงต้องระมัดระวังอย่างยิ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมที่อาจนำไปสู่ผลกระทบเชิงลบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อยกระดับการใช้สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารของสังคมโดยรวมให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

(1) ให้สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติประสานกับผู้ให้บริการโปรแกรมการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ลบข่าวที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีดังกล่าว โดยเฉพาะผลการตรวจดีเอ็นเอของเด็กชายรายดังกล่าว และข่าวเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแก้ไขเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น และให้มีนโยบายและแนวปฏิบัติกรนำเสนอข่าวที่ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน พร้อมกำชับให้สื่อในกำกับดูแลปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและขอความร่วมมือกับสื่อที่ไม่เป็นสมาชิกให้ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลที่เป็นข่าวด้วย

(2) ให้สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติกำชับการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์และวิทยุ ให้ระมัดระวังไม่นำเสนอข่าวที่เป็นการละเมิดสิทธิเด็กและสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และให้แก้ไขเยียวยากรณีเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน

และ (3) ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำชับบุคลากรในทุกระดับชั้นที่ปฏิบัติหน้าที่สอบสวนและสืบสวน เผยแพร่ข้อมูลรูปคดีเท่าที่จำเป็น และต้องพึงระมัดระวังการกระทบสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนได้